

Gerard Kramer

Door de Gift naar de Gever

Bijbellezing in Oost-Souburg

De christelijke levenswandel

Efeziërs 5:1-21

Inleiding

Er was mij gevraagd te spreken over dit hoofdstuk, de eerste eenentwintig verzen. Het lijkt me een goed idee om dit gedeelte eerst met elkaar te lezen. Ik groet degenen hartelijk, die meekijken via de livestream, die mij zeer dierbaar zijn. En ik weet niet of anderen dit later ook nog kunnen beluisteren en bekijken. Ik zal niet te persoonlijk worden. Goed, hier schrijft de apostel Paulus over de christelijke levenswandel. Ik heb u voorgelezen uit de Telos-vertaling. Misschien zijn er ook mensen die hebben meegelezen vanuit de Herziene Statenvertaling. Dat zal tot enkele kleine verschillen hebben geleid bij het lezen, maar niet zo ingrijpend dat het niet meer te volgen is.

Positie en praktijk

Ja, dit is een bijzonder hoofdstuk, waar niet veel onderwijs wordt gegeven over diepe waarheden zoals elders in deze brief, maar hele praktische, aardse dingen aan bod komen. Als je de brief vanaf het begin overdenkt, zoals jullie gedaan hebben, dan zal zeker gewezen zijn op het hoge en verheven karakter ervan en onze eeuwige, hemelse zegeningen, die ver uitgaan boven de aardse zegeningen die het deel van Israël waren en nog steeds zijn. Maar ook in een brief waarin het hemelse standpunt wordt beschreven van de gelovigen, heeft Paulus zich

gerealiseerd dat zij wel gewoon met beide benen op de grond staan en hier op deze planeet hun leven hebben, waar alles nu niet zo eeuwig en vooral niet zo hemels is. Hier is alles tijdelijk en aards, en wij mogen er als gelovigen onze plek hebben.

Wij zijn als gelovigen vooral dankbaar voor de gave van Gods Zoon, de grootste gift die God kon geven (vs. 1-2). Paulus zegt op een andere plek in de tweede brief aan de Korinthiërs: 'God zij dank voor Zijn onuitsprekelijke gave' (2 Kor. 9:15). En ik denk met veel andere uitleggers dat die gave de Heere Jezus Christus is. Het grootste wat God kon geven, was namelijk Zijn eigen Zoon. Ook in Efeziërs 5 vinden we onderwijs over de Heere Jezus Zelf en daardoor eveneens verwijzingen naar de Vader, Die Hem heeft gegeven.

Maar zoals gezegd, dit is een behoorlijk praktisch hoofdstuk. Soms denk je: Moet dit nu echt, dat er zo nadrukkelijk over zondige dingen wordt geschreven door de apostel? Ja, ik denk dat het goed is dat Paulus dat gedaan heeft. Hij begint met te zeggen: 'Weest dan navolgers van God, als geliefde kinderen' (vs. 1). Je zou ook kunnen vertalen: 'Wordt dan navolgers van God'. Ik hou er ook van te letten op kleine woordjes. Leerlingen op de middelbare school leren bij het vak Nederlands woorden als signaalwoorden. Welnu, één zo'n woordje is het woord 'dan' aan het begin van dit hoofdstuk: 'Weest dan, weest dus navolgers van God, als geliefde kinderen'. Natuurlijk zou ik kunnen gaan praten over de vraag wat dit 'dan' inhoudt. Maar dit woordje staat er niet zomaar. Het betekent dat het een soort conclusie is, die aansluit op het direct voorafgaande.

En wat schreef Paulus daar? Wij hebben een hoofdstuk-indeling en een vers-indeling, die had hij niet. Die is ook niet geïnspireerd. Daar bedoel ik dit mee: de indeling had ook anders kunnen zijn. Het is misschien raar wat ik nu vertel, maar de hoofdstuk en vers-indeling is om zo te zeggen gemaakt in de postkoets tijdens een lange reis. De oudste boekrollen die we hebben, hadden die indeling niet. Dus was het lastig om iemand te vertellen wat en waar je iets gelezen hebt. En er waren mensen die dachten: Dat gaan we dan toch maar oplossen. We beginnen bij hoofdstuk 1, en dan verdelen we het hoofdstuk in kleine stukjes. We lezen gewoon en al lezend zetten we een eentje, een tweetje, drietje en een viertje; en als het hoofdstuk zo ongeveer afgerond lijkt, beginnen we een nieuw hoofdstuk, weer met nieuwe verzen.

Soms hebben ze dat heel goed gedaan, heel handig. Maar soms denk je: Waarom is dit stukje niet bij het vorige hoofdstuk getrokken? Dat mag u best denken, want zoals gezegd, de indeling is mensenwerk. Maar we zijn op een gegeven moment wel zo verstandig geweest om ons aan één indeling te houden. Want stel je voor dat wij allemaal verschillende geschreven Bijbels hadden, uit de tijd van vóór de

boekdrukkunst. Dan zouden ze letterlijk goud waard zijn, dat is zeker. Maar we zouden een indeling hebben, zo van ‘iedereen op zijne wijs’. Dat zou een chaos zijn. Als ik dan zei: Kijkt u eens naar het begin van hoofdstuk 5:1, en vergelijk dat met het laatste vers van hoofdstuk 4 – maar als er geen hoofdstuk 4 en 5 te zien zijn, lukt dat niet!

Dus we houden ons keurig aan de bestaande indeling, ook al weten we dat het mensenwerk is en soms beter had gekund. Dat schrijven we dan ook netjes in de commentaren. Maar er komt niemand op het idee om het te gaan veranderen, want dan zijn de bijbelstudieboeken ook niet meer goed bruikbaar naast al de teksten die we hebben. Welnu, wat heeft Paulus in het direct voorafgaande geschreven? En ik kan zeggen: dat was in hoofdstuk 4, laat ik voor het gemak bij vers 31 beginnen. Daar heeft de apostel iets moois gezegd over de verzegeling met de Heilige Geest, maar ook dat wij de Geest niet moeten bedroeven. Dan staat er in hoofdstuk 4:31-32, dat alle bitterheid, gramschap, toorn, geschreeuw en lastering uit ons midden moet worden weggedaan met alle boosheid. Men moet tegenover elkaar goedertieren, welgezind zijn, elkaar vergevend, en nu komt het: ‘zoals ook God in Christus u vergeven heeft’.

Navolgers van God

Daarna zegt Paulus in 5:1: ‘Weest dus navolgers van God’. Hoe kun je iemand navolgen, als je je niet verdiept in wat die persoon in kwestie dan gedaan heeft? En het laatste wat hier over God staat geschreven, is dat Hij ons in Christus vergeven heeft. Het zal keurig zijn uitgelegd door de vorige spreker, wat dat betekent; dus dat ga ik niet nog een keer doen. Maar God heeft ons vergeving geschonken; en ik bedoel de volgende opmerking eerbiedig: Dit heeft hij niet gedaan als een lieve grootvader, die het gedoe van zijn kleinkinderen gemakkelijk door de vingers ziet – zoals opa’s en oma’s vaak meer accepteren van hun kleinkinderen dan van hun eigen kinderen destijds.

Zo heeft God ons niet vergeven. Nee, Hij heeft dit gedaan in Christus, doordat Hij ons nu in Hem in genade aanziet. God ziet ons als de vrucht van het werk van Zijn Zoon. En omdat de Heere Jezus een rechtvaardige grondslag hiervoor heeft gelegd op het kruis van Golgotha, door Zijn bloed te geven, zou het onrechtvaardig zijn wanneer God ons niet zou vergeven. Toch mogen we Hem uiteraard ervoor danken dat Hij dit gedaan heeft, want Hij was het niet aan ons verplicht. God heeft ons *in Christus* vergeven.

En dan zegt Paulus: Als je zoiets moois hebt gekregen, mag dit in de praktijk ook uit je eigen houding blijken. Handel dan evenals God. Dat klinkt nog weinig concreet. Want gaat Paulus nu verder over *vergeven* spreken? Je zou dat wel verwachten. Zoals God in Christus u vergeven heeft. Wees dan navolgers van God, als geliefde kinderen, kinderen die door God geliefd zijn. God heeft ons zo liefgehad dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft. Dat schrijft Johannes in het bekendste vers van de hele Bijbel (Joh. 3:16). Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft. Door het geloof in Hem zijn wij kinderen van God geworden, geliefde kinderen.

Dus als we net zo willen handelen als God met ons handelt, dan doen we eigenlijk wat ouders graag bij hun kinderen zien, namelijk dat ze zo leven en wandelen als zichzelf. En als wij als onvolmaakte ouders dat al fijn vinden, dan mag onze volmaakte God en Vader dat zeker van ons verwachten, voor wie Hij Zijn Zoon heeft gegeven. Dus als wij ons realiseren dat we een Vader hebben die van ons houdt, en dat we net zo mogen handelen als Hij, dan worden we natuurlijk toch wel nieuwsgierig. Waar bestaat dit dan concreet uit?

Nu, hier is het simpele advies dat ik vaak geef aan mensen die zeggen: De Bijbel is wel een moeilijk boek, hij roept veel vragen bij mij op. Dan zeg ik: Als je een vraag hebt over iets wat je in de Bijbel leest, lees dan even verder. Vaak staat het antwoord vlak in de buurt. Er is natuurlijk een kans dat je dit zo meteen gaat proberen en het dan niet lukt. Zulke plaatsen zijn er natuurlijk ook, maar heel vaak staat het antwoord in de directe samenhang.

Wandel in liefde

Wanneer hier staat: 'En wandelt in liefde', dan ben ik zo vrij om de link te leggen met het feit dat we geliefde kinderen van God zijn geworden. Als God ons zo heeft liefgehad, mag Hij verwachten dat wijzelf ook wandelen op een manier die door die liefde gekenmerkt wordt. Het zou wel raar zijn om zelf Gods liefde te willen ervaren, en die liefde niet te willen delen met anderen. Zei Paulus niet op een andere plaats dat de liefde van God in onze harten is uitgestort? Dat ziet op een *overvloed* (Rom. 5:5). God mag verwachten dat Zijn kinderen, in wie Zijn unieke liefde is uitgestort, een wandel en levenspraktijk hebben die ook gekenmerkt wordt door liefde.

We zouden doorlezen, en dat doen we ook. Wat betekent het dan om te wandelen in liefde? Ik heb de link gelegd met het feit dat we geliefde kinderen van God zijn geworden. Maar direct daarna staat hier: 'zoals ook Christus ons heeft liefgehad en

Zichzelf voor ons heeft overgegeven als een offerande en een slachtoffer voor God tot een welriekende reuk' (Ef. 5:2).

Christus heeft ons liefgehad. God heeft ons liefgehad. En als wij soms zeggen dat we iemand liefhebben, dan kan helaas achteraf blijken dat we meer gezegd hebben dan dat we konden waarmaken. Wij kunnen lijden aan zelfoverschatting, en niet doen wat we zeggen. Maar als God zegt dat Hij mensen liefheeft, dan laat Hij dat ook merken. Dan zet Hij het om in daden. En als wij 'geliefde kinderen' worden genoemd, dan betekent dit dat God het heeft laten zien door Zijn Zoon te geven, zoals we al overdacht hebben. Maar het mooie is dat de Heere Jezus ons ook heeft liefgehad en die liefde duidelijk heeft getoond, want Hij heeft Zichzelf voor ons overgegeven.

Een offerande en een slachtoffer

Dus God had ons lief, Hij had de wereld lief en gaf Zijn Zoon. De Heere Jezus heeft ons liefgehad en Hij gaf Zichzelf: Hij heeft Zich voor ons overgegeven als een offerande en een slachtoffer. Het zijn twee verschillende woorden, en er zijn uitleggers die geprobeerd hebben ze te onderscheiden. Ik heb het ook geprobeerd, en dat gaat een tijdje goed. Want je zou kunnen denken dat een offerande slaat op de niet-bloedige offers, en het woord slachtoffer op de bloedige offers. Want daar zit het woord slachten in, ook in het woord dat Paulus gebruikt. Dan denk je: dit is een mooi onderscheid, heel handig. Totdat je op een gegeven moment merkt dat er ook plaatsen in de Schrift staan waar dit niet zo blijkt te zijn, waar juist het woord dat met slachtoffer is vertaald op het spijsoffer slaat, een meeloffer.

Dat is dan jammer, kun je even denken. Maar zo mag je natuurlijk niet denken, want het is Gods volmaakte Woord, door Zijn Geest geïnspireerd. Het is alleen jammer dat wij soms denken dat we iets gevonden hebben om een handig onderscheid te maken; maar dat het dan toch niet blijkt te kloppen. Een offerande en een slachtoffer: dat slaat in ieder geval allebei op een belangrijk deel van de Joodse offerdienst. En de Heere Jezus is de volmaakte vervulling van die hele offerdienst, dat zien we in de brief aan de Hebreëen.

In hoofdstuk 10:5 e.v., daar zegt de Heere Jezus profetisch: 'Slachtoffer en offerande' – daar heb je diezelfde twee woorden – 'hebt U niet gewild, maar U hebt Mij een lichaam toebereid; in brandoffers en zondoffers hebt U geen behagen gehad. Toen zei Ik: Zie, Ik kom (in de boekrol is over Mij geschreven) om Uw wil te doen, o God! Terwijl Hij vooraf zei: Slachtoffers en offeranden, brandoffers en zondoffers hebt U niet gewild en U hebt er geen behagen in gehad (die naar de wet

geofferd worden), zei Hij daarna: 'Zie, Ik kom om Uw wil te doen'. Hij neemt het eerste weg om het tweede te stellen'.

Want dan staat er: 'Door die wil zijn wij geheiligd door middel van de offerande van het lichaam van Jezus Christus, eens voor altijd' (vs. 10). Hier staat dus niet door middel van het *slachtoffer* van het lichaam van Jezus Christus, hoewel het wel over Zijn dood gaat. Dit is een tekst die ik gebruik om aan te tonen dat je voorzichtig moet zijn om te denken: die twee woorden kun je heel goed gebruiken, het een voor de bloedige en het andere voor de onbloedige offers. Want dan ontdek je een tekst, zoals ik onlangs hier in Hebreeën 10, waar het precies omgekeerd lijkt te zijn. De oplossing is: Beide woorden kun je *samennemen* als aanduiding voor de totale offerdienst, zowel de bloedige als de onbloedige offers. Ze spreken allemaal van Christus, hetzij van Zijn leven, hetzij van de manier waarop Hij dat volmaakte leven in de dood heeft gegeven.

Als we dan terugkeren naar het praktische verzoek van Paulus, betekent dit dat hij ons een heel groot voorbeeld voor de aandacht stelt. Hij vraagt: Wat is nu wandelen in liefde, als geliefde kinderen. Hoe laat je die liefde zien? Kijk dan eens naar het voorbeeld van Mijn Zoon, zegt God als het ware. En de apostel zegt: Kijk naar het voorbeeld van Christus. Hoe heeft Hij Zijn liefde laten zien? Door Zichzelf te geven als een offerande en een slachtoffer; en dan niet zomaar even. Het was voor ons, zeker, maar als een offerande en een slachtoffer voor God tot een welriekende reuk. Dat wordt van allerlei offers in de eerste hoofdstukken van Leviticus gezegd. Zowel van de brandoffers, alsook van sommige aspecten van het zondoffer. Het makkelijkst te begrijpen is dat bij het brandoffer, dat geheel voor God bestemd was, een offer dat men in Israël niet vrijwillig bracht.

Dit offer spreekt van de Heere Jezus, die Zijn leven vrijwillig in de dood heeft gegeven tot eer van God. 'Voor God tot een welriekende reuk' (Ef. 5:2). De uitdrukking 'voor God' staat hier precies tussen de uitdrukking 'als een offerande en een slachtoffer' en de woorden 'tot een welriekende reuk'. Er zijn uitleggers die zeggen: Je moet dat trekken bij 'als een offerande en een slachtoffer', namelijk voor God. Andere uitleggers zeggen: Nee, dat moet je trekken bij 'tot een welriekende reuk'. Voor God, tot een welriekende reuk. Oplossing: het staat er tussenin. Waarom niet combineren met allebei, dat is toch prachtig? Het is een offerande en een slachtoffer voor God. En het was een offerande en een slachtoffer voor God tot een welriekende reuk. God kon met vreugde de geur van lieflijkheid ruiken, toen Zijn Zoon aan het kruis hing en Zijn leven gaf. Wat een voorbeeld!

Zouden wij dit bedacht hebben, als we pasbekeerde mensen wilden vertellen wat het betekent een leven te leiden als een geliefd kind van God. Zouden wij dit

voorbeeld gekozen hebben? Paulus zegt eigenlijk: Met minder kunnen we niet toe, het grootste Voorbeeld hebben we hier. Hij zal het ook gebruiken, als hij spreekt over het huwelijk (Ef. 5:22 e.v.). Het voorbeeld voor de mannen is ook dan weer Christus' zelfovergave.

Vermijd de werken van de duisternis

Maar hier aan het begin van het hoofdstuk is Hij het Voorbeeld voor alle gelovigen voor een wandel in liefde. En dan zou je zeggen: Hier heb je toch iets geweldigs bedacht en geschreven. Dan kun je stil worden en met een soort hemelse glimlach naar boven kijken en denken: Wat een Voorbeeld is Hij! Maar dan lees ik door en dan volgen in vers 3 en 4 de woorden: 'Maar laat hoererij en alle onreinheid of hebzucht onder u zelfs niet genoemd worden, zoals het heiligen past, alsook oneerbaarheid, en zottepraat of lichtzinnige taal, die niet gepast zijn, maar veeleer dankzegging'.

Een groter contrast kun je toch haast niet beschrijven. Wie van ons zou, als hij met jonge gelovigen spreekt over wat nu voorbeelden zijn van hemelse zegeningen – zoals jullie dat ongetwijfeld ook overdacht hebben in de hoofdstukken hiervoor – op het idee komen om bijvoorbeeld dan ineens te zeggen, zoals Paulus in deze brief doet: 'Laat hij die een dief was, niet meer stelen' (Ef. 4:28). Dat is toch wel even wat anders dan hemelse zegeningen. Of zoals nu, ineens gaan spreken over hoererij, en alle onreinheid of hebzucht.

Wat is hoererij? Eigenlijk is het een misleidend woord in het Nederlands, maar het is in het Grieks net zo misleidend. Het woord heeft uiteindelijk 'een breder register' gekregen (zoals men zegt), een grotere betekenis dan het aanvankelijk had. Het woord heeft inderdaad te maken met het bezoeken van een vrouw van lichte zeden, die je daarvoor betaalt. Dat is hoererij oorspronkelijk, ook bij de Grieken. En het woord dat Paulus gebruikt, heeft als stam het woord 'kopen'. Dus Paulus wist heel goed waar hij het over had. En toch gebruikt hij het al op een andere manier in een heel bekend gedeelte – dan ziet u dat ik niet fantaseer.

Dat is namelijk in het begin van 1 Korinthiërs 5, waar staat: 'Men hoort algemeen van hoererij onder u, en zo'n hoererij als zelfs onder de volken niet bestaat, dat iemand de vrouw van zijn vader heeft'. Hier wordt geen prostituee bezocht, en toch is het hoererij. Wat is dus uiteindelijk de betekenis geworden van dit woord, dat oorspronkelijk sloeg op het bezoeken van dames die zich voor hun seksuele diensten lieten betalen? Het is uiteindelijk gaan betekenen iedere vorm van seksueel verkeer buiten het huwelijk om: vóórechtelijk geslachtsverkeer,

buitenechtelijk verkeer, bestialiteit, homoseksualiteit. Dus alles wat buiten het huwelijk om tussen man en vrouw op dit terrein plaatsvindt: dat is hoererie. En de stam van het woord zit ook in het woord pornografie: dat heeft evenmin direct te maken met dames van lichte zeden, maar wel met seksualiteit buiten de veilige kaders die God gegeven heeft in het huwelijk.

Paulus stond met beide benen op de grond. In 1 Korinthiërs spreekt hij er bijna net zo openlijk en duidelijk over als hier, en dat zullen we straks ook nog even bekijken. Maar Paulus wist dat die gelovigen, die zo gezegend waren en die zo'n prachtig voorbeeld hadden, in een wereld leefden waarin dit heel normaal was; en wij leven in net zo'n tijd. Misschien een tijd waar het nog wel gemakkelijker verkrijgbaar en te bekijken is; en te bedrijven is.

Paulus zegt: 'hoererie', dat is het woord wat ik even moest toelichten, en alle onreinheid, of hebzucht. Dat laatste zou ikzelf niet zo snel in dit rijtje thuisbrengen, maar de apostel legt het zo meteen uit. Hier geldt ook weer: Je moet even doorlezen. Dat moet onder u zelfs niet genoemd worden. Dat betekent niet dat je er niet over mag praten, want dat doet Paulus zelf ook. Maar hij bedoelt: Er mag geen sprake van zijn, het mag gewoon niet voorkomen. Natuurlijk, als iemand zegt: Wacht eens even, hier staat niet genoemd worden, dus dat is niet vermeld worden, prima. Het is ook bepaald geen fijn gespreksonderwerp. Alleen ik denk niet dat Paulus dat bedoelt, want hij stelt het op allerlei plekken in zijn brieven aan de kaak. Dat betekent: hij laat horen wat voor gevaren deze zonden betekenen voor de gelovigen. En als hij zegt: Laat het onder u zelfs niet genoemd worden, dan bedoelt hij: daarvan moet onder u absoluut geen sprake zijn, 'zoals het heiligen past' (vs. 3).

Wij zijn geen heiligen in de zin van heilige boontjes, mensen die bekendstaan als een brave Hendrik. Nee, wij zijn heiligen, doordat we geheiligd en apart gezet zijn in Christus. Geroepen heiligen, zoals Paulus bijvoorbeeld zegt aan het begin van 1 Korinthiërs. Dus wij worden niet ooit als gelovigen heilig, als we maar lang genoeg goed leven. Nee, we zijn geheiligd, apart gezet in Christus. En daar hoort dit niet bij; en wat nog meer niet? *Oneerbaarheid*. Dat is ook typisch een woord dat wel redelijk duidelijk is. Oneerbaarheid en zottepraat of lichtzinnige taal, die niet gepast zijn. Bij zottepraat en lichtzinnige taal: dat ligt heel dicht bij woorden die te maken hebben met *humor*. Je hebt mensen, die heel slagvaardig met hun mond en heel ad rem zijn, die ook meteen een gelikte opmerking maken, zelfs als er over ernstige dingen wordt gesproken. Dat lukt mij niet, maar zulke mensen die dat goed kunnen, lopen het risico dat ze dan een grens overgaan. Zelfs wanneer er helemaal niets lolligs is, kunnen ze toch in zo'n stemming doorslaan en een grens overgaan.

Paulus wil helemaal geen gemeenten met alleen maar zwartkijkers, maar u zult geen opdracht vinden om de zaken maar wat luchtiger te gaan bekijken. Hij wijst eerder op de gevaren daarvan. En hier noemt hij daar verschillende voorbeelden van. En als je die woorden in een modern Grieks woordenboek opzoekt, dan zie je dat er een hele dunne grens is tussen humoristisch en lichtzinnig. Ik praat er gewoon over zoals het in een seculier, uitstekend Grieks woordenboek zichtbaar is, waarin ik expres nog eens heb gekeken. Hoe wordt nu door in het algemeen ongelovige geleerden over deze woorden gesproken, wat halen ze als parallelplaatsen aan om te laten zien waar die woorden hun betekenis hebben? En toen viel me dat op. Humoristisch, lichtzinnig, het ene is niet erg, het laatste wel.

En hier zie je dat Paulus waarschuwt, dus moet je de negatieve betekenissen eruit halen. Van die zonden moet geen sprake zijn, vers 3. Maar als we dan niet zover gaan, maar wel erover spreken, dan moeten we ook oppassen voor oneerbaarheid, zottepraat of lichtzinnige taal. Want dat zijn allemaal dingen die niet gepast zijn, zoals in vers 4 staat. Maar wat moet onze conversatie dan wel kenmerken? Het antwoord is echt heel erg mooi, dat zou ik zelf nooit bedacht hebben. Ik zou gezegd hebben: geestelijke onderwerpen e.d., of iets positiefs. Maar Paulus zegt aan het eind van vers 4: 'maar veeleer *dankzegging*'.

En inderdaad, dankbare mensen zijn gelukkige mensen. En misschien dat u allemaal wel voorbeelden kent van gelovigen, vaak niet eens briljante Schriftgeleerden die veel kunnen zeggen en schrijven over de uitleg van de Bijbel; maar mensen die in hun praktische leven een voorbeeld zijn doordat ze gekenmerkt worden door dankbaarheid. Ik vind het heel mooi dat Paulus dat hier zegt. Dat is wat ons past: *dankzegging*.

Dat is ook mooi in combinatie met het begin van dit hoofdstuk; want daar is sprake van een geweldig geschenk, namelijk van Christus Zelf, Die Zichzelf voor ons heeft overgegeven, omdat Hij ons heeft liefgehad. Maar dan zegt de apostel: Nu even de praktijk eraan vastkoppelen, en hij noemt een paar slechte dingen op in vers 3 en 4. Die dingen moet je niet doen, niet erover praten en zeker niet op een lichtzinnige manier. Maar wat dan wel? Veeleer *dankzegging*. Dan zou je zeggen: dat is duidelijk, Paulus, we snappen het. Het is mooi.

Nee, Paulus gaat vaak even door en legt het dan nog wat uitvoeriger uit, vanuit een iets ander gezichtspunt. Hier staat: 'Want dit weet en erkent u, dat geen hoereerder, onreine of hebzuchtige' (vs. 5). Hier krijgen we het drietal zonden weer uit vers 3, maar nu aan personen gekoppeld: geen hoereerder, onreine of hebzuchtige, en dan zegt hij van die laatste: 'dat is een afgodendienaar'. Daarom is de hebzucht zo erg, het is afgodendienst. Zulke mensen hebben geen erfdeel in het

koninkrijk van Christus en van God. Dat zegt Paulus ook zo in 1 Korinthiërs 6, bijna aan het eind van een bepaald stukje dat hierover gaat, waar staat: 'Weet u niet, dat onrechtvaardigen Gods koninkrijk niet zullen beërven? Dwaalt niet!'

Wie zijn dan die onrechtvaardigen? Nou, dan zitten we ineens dicht bij ons hoofdstuk in Efeziërs. 'Geen hoereerders, afgodendienaars, overspelers, schandjongens, zij die bij mannen liggen, dieven, hebzuchtigen, dronkaards, lasteraars of rovers zullen Gods koninkrijk beërven'. En dan zegt Paulus er zo mooi achteraan: 'En dit waren sommigen van u, maar u bent afgewassen, maar u bent geheiligd, maar u bent gerechtvaardigd door de naam van de Heer Jezus Christus en door de Geest van onze God' (1 Kor. 6:9-11). Gelukkig, zegt Paulus, het is verleden tijd. Maar we leven in een wereld waarin dit gedrag normaal is en goedgepraat wordt. En daarin kan een gelovige ook vallen. Maar dat is iets anders dan wanneer iemand die zegt een gelovige te zijn hierin *leeft*.

En om dat uit te leggen wil ik weer even naar 1 Korinthiërs 5, waar een hele bijzondere uitdrukking wordt gebruikt: 'iemand die broeder genoemd wordt'. We lezen hier: 'Ik heb u in de brief geschreven, dat u geen omgang moet hebben met hoereerders; niet in het algemeen met de hoereerders van deze wereld, of de hebzuchtigen en rovers, of afgodendienaars, want dan zou u wel de wereld moeten uitgaan' (vs. 9-10). Ja, je kunt aan hun hoofd niet zien of ze bij deze categorie horen. Of ze je collega's of burens zijn, of mensen met wie je eens een keer spreekt.

Paulus zegt: Zover ga ik niet, dat je voortdurend met een soort zonnebril op half in het klooster moet leven, zodat je helemaal niets ziet en hoort van andere mensen. Nee, zegt Paulus, wat ik bedoel is het volgende: 'Maar nu heb ik u geschreven, dat als iemand die broeder genoemd wordt, een hoereerder is, of een hebzuchtige, afgodendienaar, lasteraar, dronkaard of rover, u met hem geen omgang moet hebben, dat u met zo iemand zelfs niet moet eten' (vs. 11). 'Want wat heb ik hen die buiten zijn te oordelen? Oordeelt u niet hen die binnen zijn? Maar hen die buiten zijn, zal God oordelen. Doet de boze uit uw midden weg' (vs. 12-13).

De apostel zegt dus niet: Gelukkig is zo iemand toch een broeder! Het is helemaal fout gegaan in zijn leven, maar hij is wel een broeder en het komt uiteindelijk allemaal goed! Nee, dat zegt de apostel nu net niet. Maar als iemand zozeer in een bepaalde zonde leeft, niet erin gevallen is voor één keer, maar werkelijk erin leeft, dan wordt hij ook naar die zonde genoemd! Hij is zo'n boze zondaar! Ja, hij kan wel een broeder heten, maar dat is hij niet, hij is een hoereerder, een hebzuchtige, een afgodendienaar enz. Van zulke mensen zegt Paulus ook: Als ze daarin volharden, dan zijn het geen gelovigen, hoe ze misschien ook bekend hebben gestaan; en dan

hebben ze geen erfdeel in het komende koninkrijk. Zij zullen Gods koninkrijk niet beërven.

Hier staat het in Efeziërs 5:5 in de tegenwoordige tijd: zo iemand heeft geen erfdeel in het koninkrijk van Christus en van God. Dat koninkrijk is in zijn letterlijke zin nog niet aangebroken. Natuurlijk, wij kennen de Koning en wij hebben het verlangen Zijn wil te doen, hoewel Hij nog afwezig is. Maar de troon van Zijn vader David is nog leeg. De Heere Jezus zit nog niet op Zijn eigen troon, Hij zit in de hemel aan de rechterhand van de Vader, in de troon van de Vader. Dat is Zijn plaats nu, de ereplaats, waar Hij met eer en heerlijkheid gekroond is. Maar er komt een tijd dat Hij naar de aarde zal terugkomen en dan zal Hij zitten op Zijn eigen troon, die ook wordt genoemd de troon van Zijn vader David. En dan gaat Hij regeren, dan richt Hij het Vrederijk op en zullen wij met Hem mogen regeren. Dat is ons erfdeel: mede-regeringsverantwoordelijkheid. In het koninkrijk samen met de Koning, Die dan in recht en gerechtigheid zal regeren.

En de mensen die nu misschien ‘broeder’ worden genoemd, maar het niet zijn, wat zijn ze dan wel? Ze leven zodanig in de zonde, dat ze naar die zonden genoemd worden. Paulus noemt hen hier gewoon hoereerder en onreine, of een hebzuchtige, dat wil zeggen een afgodendienaar. Voor honderd procent ongelovigen dus, zo iemand heeft geen erfdeel in het koninkrijk van Christus en van God.

Het is een unieke uitdrukking: het koninkrijk van Christus en van God. In het koninkrijk van God, zoals de oudtestamentische gelovigen het vooral noemden – maar ook in het Nieuwe Testament komt dit voor –, staat Christus centraal. Hij is de beloofde Messias, de Koning der koningen, de Gezalfde van de Heere. Hij zal dan met macht regeren. En waarom zegt Paulus dit dan toch tegen gelovigen? Om ons af te schrikken, om te laten zien hoe verschrikkelijk deze zonden zijn. Zodat we niet lichtvaardig zijn, geen grensverleggend contact daarmee proberen te hebben. Want ook in Paulus’ tijd werd daar al lichtvaardig over gepraat. Daarom denk ik, zegt Paulus: ‘Laat niemand u bedriegen met zinloze woorden’. Ten aanzien van deze dingen, die hij net heeft genoemd: de hoerij, de onreinheid en de hebzucht; dat laatste is zo erg omdat Paulus het ziet als afgoderij. Hij zegt in vers 6: ‘Want om deze dingen komt de toorn van God over de zonen van de ongehoorzaamheid’. Dat zijn de ongelovigen. Paulus zegt: Weet wel dat de zonde ernstig is in Gods ogen. En de mensen die als zondaars leven en als zondaars sterven, zullen te maken krijgen met Gods toorn. En dan is zijn conclusie naar de gelovigen toe in vers 7: ‘Wees dus hun mede-deelgenoten niet’.

Wandel als kinderen van het licht

Dan bepaalt hij ze nog eens bij hun verleden. Want vroeger was u *duisternis*. Wat verder gaat dan: U was *in* de duisternis. Nee, jullie waren vroeger ook niet van je omgeving te onderscheiden. Natuurlijk waren we in de duisternis, maar we waren ook zelf duisternis. Maar nu bent u *licht* in de Heer; en we zijn ook *in het licht*. De apostel Johannes maakt dat glashelder in het begin van zijn eerste brief (1 Joh. 1:5-7). We wandelen nu in het licht.

Dat betekent dat in dit goddelijk licht soms ook zichtbaar wordt dat wij als gelovigen in onze levenspraktijk gefaald hebben en dingen hebben toegelaten die we moeten belijden. Als ik bijvoorbeeld mijn Bijbel opendoe, of een broeder spreekt met mij vanuit de Bijbel over wat in mijn leven niet goed is, ja, dan is het goddelijk licht dat mij laat zien dat iets niet goed is. Wat moet ik dan doen? De dingen belijden en bij de naam noemen in het licht. Dan is God zo rechtvaardig dat Hij onze zonden vergeeft en ons reinigt van alle ongerechtigheid. We hoeven dan niet eens om vergeving te vragen, maar mogen Hem daarvoor danken. Dat is geweldig. Maar we moeten dan wel de dingen die niet goed zijn, belijden en wegdoen.

Vroeger was u duisternis, maar nu bent u licht in de Heer; en dan komt weer de conclusie: 'Wandelt als kinderen van het licht' (vs. 8). Eerst hebben we aan het begin van Efeziërs 5 te horen gekregen: 'Wandelt in liefde', en toen is ons het grote voorbeeld van de liefde van Christus gegeven (vs. 1-2). Nu staat er: Wandelt als kinderen van het licht. De apostel laat dan ook zijn licht erover schijnen om dat verder duidelijk te maken. En we gaan gewoon doen wat ik geadviseerd heb, namelijk gewoon doorlezen. Vers 9: 'Want de vrucht van het licht bestaat in alle goedheid en gerechtigheid en waarheid'. Ik lees expres even niet verder. Dus je krijgt te horen als gelovige lezer: Wij moeten wandelen als mensen die gekenmerkt worden door dat licht, waarin de vrucht van het licht wordt gezien.

Hoe doe je dat dan in de praktijk, zegt Paulus. Lees maar even door in vers 9. Hoe wordt dat licht dan zichtbaar? 'De vrucht van het licht bestaat in alle goedheid en gerechtigheid en waarheid'. Ik zou me kunnen voorstellen dat met name sommige jongeren dan denken: Hoe leef ik nu zó, dat ik goedheid, gerechtigheid en waarheid laat zien? Is het dan toch een soort 'brave Hendrik praktijk', die de Heer van ons vraagt? De hele dag goed doen, de hele dag rechtvaardig zijn, de hele dag de waarheid spreken en waarachtig handelen. Ik zou natuurlijk gewoon rustig kunnen zeggen: Ja, dat klopt. Maar dat klinkt nogal dwangmatig, nogal zwaar. Dat klinkt zo, van ik moet gehoorzamen en ik moet vooral zorgen dat ik deze drie dingen laat

zien. Het lijkt erop alsof Paulus hiermee gerekend heeft: Ik moet even voorkomen dat ze het zó opvatten.

En weer volg ik het advies op en ik lees even door: '(...) terwijl u beproeft wat de Heer welbehaaglijk is' (vs. 10). Dat klinkt veel fijner. Ik hoef mij niet af te vragen of wat ik nu van plan ben, wel goed, rechtvaardig en waarachtig is. Nee, ik ga me iets heel anders afvragen, en dan komt het vanzelf goed met die drie begrippen. De vraag is namelijk: Vindt de Heer dit wel fijn? Want dat betekent dit vers: 'terwijl u beproeft wat de Heer welbehaaglijk is'. Ik vraag me dan niet af: Moet ik dit doen, of voldoet dit aan de maatstaf? Nee, we vragen ons af: Vindt de Heer dit fijn, valt dit bij Hem in de smaak? Dan wordt het ineens heel positief en dan weet ik vaak ook al meteen het antwoord. Als ik die drie begrippen alleen maar zou hebben, dan zou ik hopelijk ook de goede beslissingen nemen. Maar misschien met minder vreugde. Maar als ik me tot taak stel in mijn leven te doen wat de Heer welbehaaglijk is, wat bij Hem in de smaak valt, wat Hij fijn vindt, wordt het een stuk positiever in ons leven.

Zijn we dan geen blijmoedige christenen meer? We hebben al gelezen: we worden geacht dankbaar te zijn (vs. 4). En dan hebben we iets om voor te danken, we hebben iemand om voor te danken. Maar we hebben ook een geweldige vraag te stellen: Wat vindt de Heer fijn? En dan weten we vaak snel het antwoord. Toch is Paulus realistisch genoeg om nog een keer te zeggen, nadat hij over dat licht gesproken heeft, voor degenen die het misschien nog niet helemaal snappen: 'En heb geen gemeenschap met de onvruchtbare werken van de duisternis, maar stel ze veeleer aan de kaak' (vs. 11).

Dus die verkeerde dingen, daar moet je eigenlijk niets mee te maken willen hebben. Daarin moet je je niet speciaal verdiepen, tenzij je het doet om mensen te vertellen dat wat zij doen niet deugt. Daar is een hoop wijsheid voor nodig. Om zó met ongelovigen om te gaan, dat niet direct elke deur hard dichtknalt. Ik weet niet wie van jullie wel eens heeft meegedraaid op een beurs zoals de bijbelstand, om met ongelovigen die voorbijkomen het evangelie te delen. Nu, als je dat een keertje doet, een dagdeel, dan wordt daar soms een training aangeboden met een rollenspel; en ik ben toch wel blij dat ik dit gedaan heb. En ik heb alle soorten fouten gemaakt, die mij zijn voorgehouden op die rollenspelen, want ik had allang op zo'n bijbelstand gestaan, voordat ik een training volgde. Dus ik dacht dat ik het wel ongeveer wist. Nee, hoor. Ik heb van alles te horen gekregen over het stellen van de verkeerde vragen, het geven van de verkeerde antwoorden, de verkeerde manier van benaderen.

Op een gegeven moment was ik zo gedeprimeerd, dat ik dacht: Ik kan er maar beter mee ophouden. Tot je gelukkig merkt dat anderen dat probleem net zo goed hadden, en het ook hebben moeten leren. Ik heb wel geleerd dat het goed is je af te vragen: Hoe komt het op een ongelovige over wat ik nu zeg? Maar het probleem is dat je die ongelovige niet kent. Je weet niets van zijn of haar leven. Dan is het belangrijk dat ik niet meteen denk: Ik moet iets gaan vertellen, ik moet iets kwijt. Maar natuurlijk niet toneel spelen dat ik belangstelling heb voor die ander, maar echt belangstelling tonen. En dat is een hele kunst, dat moet ik eerlijk toegeven, want ik had vaak helemaal geen belangstelling voor die mensen. Ik dacht: Ik heb hier een geweldige boodschap en die moeten ze zo snel mogelijk en zo volledig mogelijk horen. En dat werkt natuurlijk niet in de praktijk, misschien bij een enkeling. Maar als je echt interesse hebt voor je medemens en er de tijd voor neemt, dan raakt die persoon ook geïnteresseerd in wat wij te vertellen hebben. Ja, ik wil niemand ontmoedigen, het is prachtig werk, maar ik merk duidelijk dat ik geen evangelist ben. Maar zoals Paulus tegen Timotheüs zei dat hij het werk van een evangelist *moest* doen, ben ik toch dankbaar dat ik af en toe dit soort werk mag doen. Want het is heel leerzaam om zo met ongelovigen te spreken, al is het met vallen en opstaan.

En dan moet je inderdaad soms ook spreken over de onvruchtbare werken van de duisternis, maar dan merken ze wel dat het voortkomt uit oprechte belangstelling en niet alleen maar is om hen te veroordelen. Je laat ook horen waarom je met hen begaan bent, en waar dergelijke werken van de duisternis op uitlopen. Paulus zegt hier: Wat die mensen doen is geen kleinigheid, ze voelen zelf wel aan dat het geen reclame voor hen is. 'Want wat in het geheim door hen gedaan wordt is, is zelfs schandelijk om te zeggen' (vs. 12). Alle dingen echter, als zij door het licht aan de kaak gesteld zijn, worden openbaar; want het is het licht dat alles openbaar maakt (vs. 13). Eigenlijk is dit een heel duidelijk stukje.

Paulus zegt dus: de mensen voelen vaak wel aan, dat ze niet te openlijk met hun zondige praktijken te koop moeten lopen, omdat zelfs ongelovigen ook geschokt kunnen zijn door dit gedrag. Niet alle ongelovigen zijn moordenaars. Niet alle ongelovigen zijn zedendelinquenten. Maar er zijn wel heel veel ongelovigen, die ook wat hun morele leven betreft zich niets aantrekken van Gods regels. En dan lijkt het vaak heel wat, maar God weet alle dingen. En Hij zegt: uiteindelijk komt het openbaar. Het is het licht dat alles openbaar maakt.

Op zich is het een lastig te vertalen stukje. In plaats van: Maar het is het licht dat alles openbaar maakt, kun je ook vertalen: Alles wat openbaar gemaakt wordt, is licht. Het is niet makkelijk te verklaren. Onder de uitleggers, ook onder de kenners van het Grieks, is er enig verschil van mening over wat Paulus nu precies bedoelt.

Maar iedereen snapt wel dat die werken nu niet alleen in de duisternis plaatsvinden, maar ook *duister* zijn en dat uiteindelijk alles zichtbaar wordt. Het is naakt en geopend voor de God, met Wie wij te doen hebben. Hij zal uiteindelijk op Zijn tijd alles in het licht stellen, en dat is belangrijk om te weten.

Christus zal over u lichten

En dan komt er een bijzonder vers: 'Daarom zegt Hij: Ontwaak, u die slaapt, en sta op uit de doden, en Christus zal over u lichten' (vs. 14). Dit wordt geïntroduceerd alsof het een oudtestamentisch citaat is, en men verwijst soms naar bepaalde teksten uit het boek Jesaja. Maar letterlijk staat het er niet. En hoe vrij Paulus ook met teksten uit het Oude Testament omgaat, en soms gebruik maakt van de vertaling van de Septuaginta (soms vertaalt hij het zelf uit het Hebreeuws in het Grieks), hier lukt het niet om het citaat te traceren. We weten niet precies waar dit vandaan komt. Er zijn ook mensen die zeggen: Misschien is het een lied uit de begintijd. Maar zelfs dat weten we niet zeker. Want als iets een lied is, dan moet het in het Grieks op een bepaald ritme gelezen kunnen worden. Dat is het kenmerk van poëzie, en dat kan niet in dit geval. Dus ik aarzel om dat als oplossing te noemen.

De Telos-vertaling zegt: Daarom zegt *Hij*. Dus God, met een hoofdletter. Er zijn ook vertalingen die zeggen: Daarom staat er, en dan laten ze op die manier zien dat er een oudtestamentisch citaat wordt aangehaald. Ik heb geen enkele moeite om te zeggen: Daarom zegt Hij, omdat je het zeker zo kunt vertalen. Ik geloof ook beslist dat het goddelijk geïnspireerde woorden zijn. Maar de vraag is: Wat wordt hier nu precies mee bedoeld? En tegen wie wordt dit nu gezegd? Er zijn namelijk uitleggers die zeggen: Dit is een prachtige samenvatting van het evangelie: 'Ontwaak, u die slaapt, en sta op uit de doden, en Christus zal over u lichten'. Inderdaad, ongelovigen worden zeker met doden vergeleken. Maar ook met slapen? Ik denk het niet, ik denk dat het juist wordt onderscheiden van elkaar: slapen en het dood-zijn.

Ik denk dat dit tegen *gelovigen* wordt gezegd. Zeker omdat ik mijn eigen advies volg en even doorgelezen heb: 'Kijk dus nauwkeurig uit hoe ú wandelt, niet als onwizzen maar als wijzen, terwijl u de geschikte gelegenheid ten volle uitbuit, want de dagen zijn boos' (vs. 15-16). Wat moet ik dus vooral als gelovige niet doen? Dat is: *slapen*. Want dan ben ik uiterlijk in niets te onderscheiden van de vele doden, de geestelijk doden om mij heen. Als u het niet met mij eens bent, geen probleem. Iemand die dit op het evangelie toepast, brengt natuurlijk geen dwaalleer. Alleen vind ik het in

de uitleg onhandig om te zeggen dat een ongelovige eerst met iemand die slaapt wordt vergeleken, en vervolgens met iemand die dood is. Dat lijkt mij niet zo voor de hand liggend bij een scherpzinnig schrijver als Paulus. Ik denk dat hij dit tegen *gelovigen* zegt, want hij spreekt over onze verantwoordelijkheid in de wandel.

De apostel zegt: Misschien ben je een beetje ingedut en maak je niet veel indruk met de levenspraktijk die de Heer van je mag verwachten. Nu, dan wordt het tijd om wakker te worden uit de geestelijke slaap, zodat je actief bij de les bent. Ga dan ook opstaan, van tussen die doden uit. Wist u dat de Schrift nergens spreekt over opstaan uit de dood? Dat staat wel in veel moderne vertalingen, maar dat klopt niet.

Er staat: Sta op uit de doden. Dat is niet het meervoud van 'dood', maar het meervoud van 'dode'. Eén dode, twee doden. Toen de Heere Jezus opstond, stond Hij op terwijl de andere mensen nog dood waren. Dat zal ook met ons zo gebeuren. Als wij, voordat de Heer terugkomt, moeten ontslapen, dan liggen onze lichamen in de graven. Wanneer de Heere Jezus dan terugkomt en wij staan op als gelovigen, dan staan wij op 'uit de doden', van tussen de doden uit. Om ons heen blijven de ongelovigen in hun graven, maar de gelovigen staan op van tussen de doden uit.

Evenzo, zegt Paulus hier, als ik hem goed begrijp: Als je geestelijk weer wakker wordt, dan voel je als vanzelf de neiging om je te onderscheiden van al die geestelijk doden; dan sta je rechtop te midden van hen. Dan laat je zien dat jij nu al dat opstandingsleven hebt, wat zij niet bezitten. Dan ga je ook weer in het licht wandelen, als een kind van het licht. 'Christus zal over u lichten'. Want direct hierna spreekt Paulus over de wandel in vers 15. Dus dat is mijn argument om dit op gelovigen toe te passen: 'Kijk dus nauwkeurig uit hoe u wandelt, niet als onwijken maar als wijzen, terwijl u de geschikte gelegenheid ten volle uitbuit, want de dagen zijn boos'.

Ik moet een klein beetje tempo maken: 'Weest daarom niet onverstandig, maar verstaat wat de wil van de Heer is' (vs. 17). Dit is steeds het thema vanaf vers 10: Wat is de Heer welbehaaglijk? Paulus heeft vaak de neiging iets met andere woorden even verderop te herhalen. Maar hij doet dit niet letterlijk, maar gebruikt andere woorden om het te verduidelijken. Dus niet zoals in dit geval: *Beproeven* wat de Heer welbehaaglijk is, maar *begrijpen wat de wil van de Heer is*. Dat is niet hetzelfde. Het voorafgaande zou je als volgt kunnen lezen. Paulus heeft daar een aantal dingen gezegd die de Heer goed vindt en fijn. En dan zou je kunnen denken: als je dit weet, doe het dan ook. Maar hij zegt hier: *Versta* wat de wil van de Heer is. Je bent namelijk in zo'n geval niet onverstandig, je bent dan wijs. Je hebt inzicht in wat de Heer wil. Als wij onze Bijbel biddend lezen, dan weten we hoe de Heer

denkt over de dingen. Dan begrijpen we waarom Hij iets gezegd heeft. Hier trekt Hij bepaalde grenzen. Dan willen we graag wandelen binnen die veilige kaders, die Hij gegeven heeft. Want we weten dat Hij het fijn vindt dat we dit doen.

Dan zou je denken: Dit is een mooi onderwerp om te verstaan wat de wil van de Heer is (vs. 17). Maar dan staan we opeens met beide benen op de grond: 'En wordt niet dronken van wijn' (vs. 18a). Dat betekent niet dat het wel kan met bier, of een andere drank. Nee, u begrijpt het wel. Paulus zegt: Je moet je niet laten beheersen door de alcohol, want daarin zit losbandigheid. Maar wordt vervuld met de Geest (vs. 18b). Hij heeft de controle in ons leven. Welnu, iemand die te veel wijn drinkt, of bier, of cognac, of wat dan ook, die wordt gecontroleerd door de alcohol.

Ik weet zelf nog hoe geschokt ik was, toen ik voor het eerst een dronken persoon zag. Ik was toen nog scholier, en we waren op een werkweek in Engeland. Dat zijn precies de periodes dat zoiets kan gebeuren en toen was daar een medeleerling die te veel van dit product had genuttigd, echt veel te veel. Ja, dat heb ik van dichtbij kunnen zien en ik vond het een enorme schok. Natuurlijk zie je het als volwassene helaas ook wel eens, maar die eerste keer zal ik nooit vergeten. Hij werd gecontroleerd door en stond onder beheersing van de alcohol.

Paulus zegt: Niet doen, je moet beheerst worden door de Geest. Hoe merk je dat? Wat voor gespreksonderwerpen heeft zó iemand dan? Spreek tot elkaar in psalmen, lofzangen en geestelijke liederen (vs. 19). Ja, onder de uitleggers is er vaak discussie. Zijn die psalmen nu de 150 psalmen uit het Oude Testament? Zijn dat liederen, die al dan niet met begeleiding gezongen kunnen worden. Welnu, ik heb er geen enkel probleem mee om hier ook aan de psalmen van David uit het Oude Testament te denken, hoewel ze niet allemaal van David zijn. Maar ik denk niet dat dit alles is, want daarna worden nog twee andere soorten liederen genoemd, namelijk 'lofzangen en geestelijke liederen'. Er staat hier niet dat je niet moet zingen, natuurlijk mag dat, maar kennelijk is de tekst belangrijk. *Spreek* tot elkaar in al deze liederen, want de tekst is belangrijk.

Ik heb dat grappig genoeg van mijn vader geleerd. Kijk, zei hij: het allereerste lied in de Schrift is het lied van Mozes. En de regel van de eerste vermelding is belangrijk. Je leert heel veel, als je kijkt naar waar iets in de Schrift voor het eerst voorkomt. Waar wordt er voor het eerst gezongen? Dat is Exodus 15, het lied van Mozes. Wie zingen daar? Verloste mensen. En hoe wordt dat lied geïntroduceerd? Zij zongen en zij zeiden; dan krijgen we de tekst. Er staat dat ze het zongen en er staat ook dat ze het zeiden. Dus, zei mijn vader, de tekst is belangrijker dan de melodie. Dan is het wel fijn als we tekst goed kennen, en ook allemaal op dezelfde

melodie zingen. Dat hebben we gelukkig ook gedaan aan het begin van dit samenzijn, dus de melodie is zeker belangrijk.

Maar de *tekst* gaat hier bovenuit. Je kunt in deze liederen spreken, want er staat bij: *Spreek* tot elkaar, en dan in vers 19b: 'zingend en jubelend in uw hart tot de Heer'. Altijd luidkeels? Nee, maar ook in uw hart, ook in stilte. En dank te allen tijde *voor* alles (vs. 20). Eerlijk gezegd heb ik wel eens gedacht: Waarom staat hier niet dat we te allen tijde *in* alles moeten danken? Maar er staat toch echt: *voor* alles. Ik vind dat geen simpele opmerking vanavond, want ik moet eerlijk toegeven dat er omstandigheden kunnen zijn in mijn leven, in uw leven, waarvan ik het heel moeilijk zou vinden om te zeggen: Daarvoor moet je danken. Of als u dit tegen mij zou zeggen. Maar toch staat het hier.

U kent allen ongetwijfeld het verhaal van Corrie ten Boom in kamp Ravensbrück, die last had van vlooien. Toen zei iemand, ik geloof haar eigen zus Betsy, tegen haar: Er staat in de Bijbel dat je voor alles moet danken. Ja, zei Corry toen, maar toch niet voor die vlooien? Ja, zei ze, ook dat, zelfs al weet je niet waar het goed voor is. En wat bleek later? Dat de Duitsers wisten dat die tent zo vol was met vlooien, dat ze daar niet naar binnengingen en de Bijbelstudies die er plaatsvonden gewoon lieten doorgaan. Dus zei ze naderhand: Zie je wel, ik wist nog niet waarom ik voor die beesten dankte, maar achteraf heb ik het wel begrepen. Welnu, misschien helpt dat. Maar dat dit niet heel makkelijk is, dat zal duidelijk zijn.

En dan eindigt de apostel met de woorden: 'En weest elkaar onderdanig in de vrees van Christus' (vs. 21). Niet op onze strepen gaan staan, ook niet als we verschillen zien tussen mensen, die al heel ver gevorderd zijn en pas beginnende gelovigen. Nee, wees de minste. Ga elkaar voor in eerbetoon, en dat op een manier zoals ook Christus gediend en gevreesd wil worden. God vrezen betekent respect hebben voor Hem. Christus vrezen betekent respect hebben voor Hem. Als we dat doen, dan zetten we niet onszelf centraal, maar de ander: onze broeder, of zuster. En dan mogen we die ook dienen met dit bijzondere onderwijs, dat Paulus hier geeft. En ik hoop dat ik het vandaag in alle zwakheid ook een beetje naar u toe heb mogen doen.